

دانشگاه علوم پزشکی
و خدمات بهداشتی درمانی تهران

معاونت آموزشی

مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی

واحد برنامه‌ریزی آموزشی

چارچوب طراحی «طرح دوره»

اطلاعات درس:

گروه آموزشی ارایه دهنده درس: کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی

عنوان درس: کتابخانه‌های دیجیتال

کد درس: ۳۵۷۰۰۱۲

نوع و تعداد واحد: ۲ واحد نظری

نام مسؤؤل درس: فاطمه شیخ‌شعاعی

مدرس/ مدرسان: فاطمه شیخ‌شعاعی، محمد جواد منصورزاده

پیش‌نیاز/ هم‌زمان: ندارد

رشته و مقطع تحصیلی: کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی

اطلاعات مسؤؤل درس:

رتبه علمی: استادیار

رشته تخصصی: کتابداری و اطلاع‌رسانی

محل کار: دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی تهران

تلفن تماس: ۸۸۹۵۷۹۴۳

نشانی پست الکترونیک: fashoaei@sina.tums.ac.ir

توصیف کلی درس:

این درس یکی از دروس اختصاصی-اختیاری دوره کارشناسی ارشد ناپیوسته کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی است که در ۲ واحد نظری، دانشجویان را با مفاهیم مربوط به کتابخانه‌های دیجیتالی آشنا می‌سازد. بدین منظور استانداردهای کتابخانه‌های دیجیتالی، مسائل و چالش‌های مجموعه‌سازی، سازماندهی و مدیریت کتابخانه‌های دیجیتالی نسبت به کتابخانه‌های سنتی، نرم‌افزارها و سخت‌افزارهای مورد نیاز برای راه‌اندازی و مدیریت کتابخانه دیجیتالی به فراگیران آموزش داده می‌شود.

اهداف کلی / محورهای توان‌مندی:

آشنا کردن دانشجویان با مفاهیم مربوط به کتابخانه دیجیتالی و چالش‌ها، استانداردها، نرم‌افزارها و سخت‌افزارهای مرتبط با آن

اهداف اختصاصی / زیرمحورهای هر توان‌مندی:

- آشنایی با نسل‌های مختلف کتابخانه‌های دیجیتالی
- آشنایی با معماری کتابخانه‌های دیجیتالی
- آشنایی با فرمت‌های ابر داده‌ای نظیر دابلین کور، مارک، مدز، متس و ...
- آشنایی با تفاهم‌نامه‌های مبادله اطلاعات در کتابخانه‌های دیجیتالی (مانند Z39.50)
- آشنایی با رویکردهای نوین سازماندهی اطلاعات در محیط دیجیتالی (مانند فولوکسونومی یا رده‌بندی مردمی)
- آشنایی با هستی‌شناسی‌ها و کاربرد آن در کتابخانه‌های دیجیتالی
- آشنایی با مسائل حقوقی در کتابخانه‌های دیجیتالی
- آشنایی با نرم‌افزارهای متن‌باز برای راه‌اندازی کتابخانه دیجیتالی

پس از پایان این درس انتظار می‌رود که فراگیر:

- کتابخانه مجازی، دیجیتالی، الکترونیکی و هیبرید را تعریف و مقایسه کند.
- اهداف و ویژگی‌های کتابخانه‌های دیجیتالی را تعریف کند.
- با مهمترین استانداردهای ابر داده‌ای و مبادله اطلاعات در کتابخانه‌های دیجیتالی آشنا باشد و آن‌ها را تشریح و مقایسه کند.
- سازماندهی منابع اینترنتی و قالب‌های الکترونیکی را انجام دهد.
- با فرایند راه‌اندازی کتابخانه دیجیتالی از منظر محتوا (مجموعه‌سازی)، نرم‌افزاری و خدمات آشنا باشد.
- هستی‌شناسی را تعریف و کاربرد آن در کتابخانه‌های دیجیتالی را توضیح دهد.

رویکرد آموزشی^۱:

ترکیبی^۳

حضوری

مجازی^۲

روش‌های یاددهی - یادگیری با عنایت به رویکرد آموزشی انتخاب شده:

رویکرد مجازی

کلاس وارونه

یادگیری مبتنی بر بازی دیجیتال

یادگیری مبتنی بر محتوای الکترونیکی تعاملی

یادگیری مبتنی بر حل مسئله (PBL)

یادگیری اکتشافی هدایت شده

یادگیری مبتنی بر سناریوی متنی

یادگیری مبتنی بر مباحثه در فروم

رویکرد حضوری

سخنرانی تعاملی (پرسش و پاسخ، کوئیز، بحث گروهی و ...)

بحث در گروه‌های کوچک

ایفای نقش

یادگیری اکتشافی هدایت شده

یادگیری مبتنی بر تیم (TBL)

یادگیری مبتنی بر حل مسئله (PBL)

یادگیری مبتنی بر سناریو

استفاده از دانشجویان در تدریس (تدریس توسط همتایان)

یادگیری مبتنی بر بازی

رویکرد ترکیبی

برای ارائه درس کتابخانه دیجیتالی از رویکرد ترکیبی و از روش‌های زیرمجموعه رویکردهای آموزشی مجازی و حضوری، استفاده می‌شود.

لطفا نام ببرید: کلاس وارونه، یادگیری مبتنی بر حل مسئله (PBL)، سخنرانی تعاملی و استفاده از دانشجویان در تدریس (تدریس توسط همتایان)

---

1. Educational Approach

2. Virtual Approach

3. Blended Approach: Blended learning is an approach to education that combines online educational materials and opportunities for interaction online with traditional place-based classroom methods.

تقویم درس:

جلسه	عنوان مبحث	روش تدریس	فعالیت‌های یادگیری / تکالیف دانشجو	نام مدرس / مدرسان
۱	کتابخانه دیجیتال: تعاریف و مفاهیم پایه	سخنرانی تعاملی		فاطمه شیخ‌شعاعی
۲	تاریخچه: سیر تحول کتابخانه‌های دیجیتال	سخنرانی تعاملی		فاطمه شیخ‌شعاعی
۳	معماری کتابخانه‌های دیجیتال	یادگیری مبتنی بر حل مسئله		فاطمه شیخ‌شعاعی
۴	تولید محتوا و مجموعه‌سازی در کتابخانه‌های دیجیتال	یادگیری مبتنی بر حل مسئله		فاطمه شیخ‌شعاعی
۵	خدمات کتابخانه‌های دیجیتال	کلاس وارونه		فاطمه شیخ‌شعاعی
۶	مبادله اطلاعات و عناصر دخیل در آن	یادگیری مبتنی بر حل مسئله		فاطمه شیخ‌شعاعی
۷	مدل‌های مبادله اطلاعات	تدریس دانشجویان		فاطمه شیخ‌شعاعی
۸	مدل‌های مبادله اطلاعات	تدریس دانشجویان		فاطمه شیخ‌شعاعی
۹	مسائل حقوقی در کتابخانه‌های دیجیتال	سخنرانی تعاملی		محمدجواد منصورزاده
۱۰	آشنایی با ابر داده	سخنرانی تعاملی		محمدجواد منصورزاده
۱۱	معرفی فرمت‌های ابر داده‌ای	تدریس دانشجویان		محمدجواد منصورزاده
۱۲	رده‌بندی منابع دیجیتالی	یادگیری مبتنی بر حل مسئله		محمدجواد منصورزاده
۱۳	آشنایی با هستی‌شناسی	یادگیری مبتنی بر حل مسئله		محمدجواد منصورزاده
۱۴	آشنایی با نرم‌افزارهای متن‌باز برای راه‌اندازی کتابخانه دیجیتالی	سخنرانی تعاملی / تدریس دانشجویان		محمدجواد منصورزاده
۱۵	پیاده‌سازی کتابخانه دیجیتالی	یادگیری مبتنی بر حل مسئله		محمدجواد منصورزاده
۱۶	پیاده‌سازی کتابخانه دیجیتالی	یادگیری مبتنی بر حل مسئله		محمدجواد منصورزاده

وظایف و انتظارات از دانشجو:

از دانشجویان انتظار می‌رود حضور منظم و مستمری در کلاس‌های حضوری و مجازی داشته و تکالیف و ارائه‌های خود را در موعد مقرر ارائه کنند. همچنین با رویکرد تفکر نقادانه و مطالعه منابع معرفی شده، مشارکت فعالی در برنامه‌های کلاسی داشته باشند.

روش ارزیابی دانشجو: تکوینی و تراکمی

✓ **ارزیابی تکوینی (سازنده)^۱:** شامل حضور منظم و موثر در کلاس، ارائه‌های کلاسی و آزمونک‌های کلاسی (در مجموع ۵

نمره)

1. Formative Evaluation

✓ ارزیابی تراکمی (پایانی): شامل آزمون کتبی بسته پاسخ و تشریحی، و طرح پروژه پیاده‌سازی کتابخانه دیجیتالی (در مجموع ۱۵ نمره)

منابع:

الف) کتب:

- علیپور حافظی، مهدی (۱۳۹۷). طراحی کتابخانه دیجیتالی. انتشارات سمت: <https://samta.samt.ac.ir/content/18803>
- صمیعی، میترا (۱۳۹۳). استاندارد های کتابخانه های دیجیتالی استانداردهای ذخیره سازی و حفاظت (جلد اول). انتشارات سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران
- تعاونی، شیرین (۱۳۹۲). استانداردها و اصول تشکیل مجموعه برای کتابخانه های دیجیتال به انضمام استاندارد کدگذاری و انتقال فراداده ها (متس). نشر کتابدار
- علیپور حافظی، مهدی (۱۳۹۰). کتابخانه‌های دیجیتال: مبادله اطلاعات. انتشارات سمت: <https://samta.samt.ac.ir/content/9541>

ب) مقالات:

- نوروزی، یعقوب، جعفری فر، نیره. (۱۳۹۳). معماری استانداردهای کتابخانه دیجیتالی، مبتنی بر مدل O.S.I. کتابداری و اطلاع‌رسانی، ۱۷ (شماره ۳ (پیاپی ۶۷))، ۲۵-۵۳.
- مردانی، امیرحسین. (۱۳۸۸). فولکسونومی: از آن کاربران، برای کاربران. فصلنامه مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات، ۲۰ (۳)، ۲۳۹-۲۶۰.
- علیپور حافظی، مهدی، کریمی، مهشید. (۱۳۸۷). معماری کتابخانه‌های دیجیتال. فصلنامه مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات، ۱۹ (۳)، ۱۹۹-۲۲۲.

ج) محتوای الکترونیکی:

- Dublin Core™ User Guide: <https://www.dublincore.org/resources/userguide/>
- Metadata Object Description Schema (MODS) User Guidelines (Version 3): <https://www.loc.gov/standards/mods/userguide/>
- MARC 21 Formats Standards: <https://www.loc.gov/marc/marcdocz.html>

د) منابع برای مطالعه بیشتر:

- Library of Congress Digital Library Standards <https://www.loc.gov/librarians/standards>

- IranMARC: <http://iranmarc.nlai.ir/>
- DSpace 7.x Documentation: <https://wiki.lyrasis.org/display/DSDOC7x>

چک لیست ارزیابی طرح دوره							
چگونگی پردازش طرح با توجه به معیارها			معیارهای ارزیابی	آیتم	نام درس	رشته مقطع	گروه
توضیحات در خصوص موارد نیازمند اصلاح	نیازمند اصلاح	قابل قبول					
			به اطلاعات کلی درس اعم از گروه آموزشی ارایه دهنده درس، عنوان درس، کد درس، نوع و تعداد واحد، نام مسؤؤل درس و سایر مدرسان، دروس پیش نیاز و هم‌زمان و رشته و مقطع تحصیلی اشاره شده است.	اطلاعات درس			
			اطلاعات مسؤؤل درس اعم از رتبه علمی، رشته تخصصی، اطلاعات تماس و ... درج شده است.	اطلاعات مسؤؤل درس			
			بخش‌های مختلف محتوایی درس در حد یک یا دو بند معرفی شده است.	توصیف کلی درس			
			اهداف کلی/ محورهای توانمندی با قالب نوشتاری صحیح درج شده‌اند.	اهداف کلی/ محورهای توانمندی			
			اهداف اختصاصی/ زیرمحورهای هر توانمندی با قالب نوشتاری صحیح درج شده‌اند.	اهداف اختصاصی/ زیرمحورهای هر توانمندی			
			رویکرد آموزشی مورد نظر در ارایه دوره اعم از حضوری، مجازی و ترکیبی مشخص شده است.	رویکرد آموزشی			
			روش‌های یاددهی و یادگیری درج شده‌اند.	روش‌های یاددهی- یادگیری			
			جدول مربوط به تقویم درس، به طور کامل تکمیل شده است.	تقویم درس			
			وظایف و انتظارات از دانشجویان نظیر حضور منظم در کلاس درس، انجام تکالیف در موعد مقرر، مطالعه منابع معرفی شده و مشارکت فعال در برنامه‌های کلاس و ... تعریف شده و درج گردیده است.	وظایف و انتظارات از دانشجو			

			نحوه ارزیابی دانشجو با ذکر نوع ارزیابی (تکوینی/تراکمی)، روش ارزیابی و سهم هر نوع / روش ارزیابی در نمره نهایی دانشجو، درج شده است.	نحوه ارزیابی دانشجو			
			کتاب‌های درسی، نشریه‌های تخصصی، مقاله‌ها و نشانی وبسایت‌های مرتبط، معرفی شده‌اند	منابع			